

V ŽIVOT
MLADÝCH
ČÍTAJ
V VZDY
NA STR.
10-11

ŽIVOT
KULTURNĚ - SOCIALNÍ ČASOPIS

MÁJ - KVĚTEN - MAJ

Nr. 5 1962

Z TRADÍCII REVOLUČNÉHO ROBOTNICKÉHO HNUTIA V POLSKU

Idea napsaná na zástave Poľskej zjednotenej robotníckej strany — idea, ktorú dnes celý poľský národ vtieľuje do každočinného života, spojuje do jedného súvislého prúdu celú cestu poľského revolučného, robotníckeho hnutia. Idea za ktorú včera bojovali celé pokolenia revolucionárov, pre ktorú výchovávame novú socialistickú spoločnosť.

Pred osemdesiatimi rokmi výbor Robotníckej sociálno-demokratickej strany „Proletariát“ vo vydannej programovej výzve hlásal:

„poľski proletári úplne sa oddelujú od privilegovaných tried, pristupujú k boju ako samostatná trieda, úplne odlišná vo svojich ekonomických, politických a morálnych snaħach... Poľský proletariát... je sojídarny, na pôde boja s vykorisťovateľmi bez ohľadu na ich národnosť...“, domáhal sa likvidácia vykorisťovania, útlaku a ponižovania robotníkov vykorisťovateľmi. Dožadoval sa „aby pôda a pracovné prostriedky boli... spoločným majetkom pracujúcich, spoločným majetkom socialistického štátu... aby každý jedinec mal právo na podiel z výsledkov spoločnej práce a to v pomerne k množstvu svojej práce a k celkovým zásobam štátu...“

„Proletariát“ — strana Waryńskiego, Bardowskiego, Pietrusińskiego, Ossowskiego, prvá strana poľských robotníkov bola zgniavená po niekoľkých rokoch svojej činnosti — avšak hnutie hľalo vytvorené a ideu, ktorú všetepila poľskej robotníckej triede, nevedela už zgniať žiadna sila.

1893 roku spojením Svazu poľských robotníkov s robotníckymi družinami II. Proletariátu, vznikla Sociál-česmokracia Kráľovstva poľského (neskôr SD KPIL) — strana navážajúca k vznešeným, revolučným a internacionalistickým tradíciam „Proletariátu“. SDKPiL vznika vo chvíli, keď v radoch rozvíjajúceho sa poľského robotníckeho hnutia nastáva rozkol, následkom oportunistickej, nacionalistickej politiky PPS, pokračujúcej v boji o revolučnú jednotu poľského proletariátu.

Smernice I. Sjazdu SDKPiL hlásali:

„Konečným cieľom našej agitácie — je socialismus. Bojujeme za zrúšenie súkromného vlastníctva, nájom-

nej práce a rozdelenia spoločnosti na triedy, za vytvorenie spoločnosti na základe plánovaného hospodarenia a úplnej rovnosti... K naštolení takého premien robotníci musia prevziať politické vedenie v štáte a práve to je ich cieľom. Dnes budúcnosť socializmu je jasná...“

„Dnes my, poľskí robotníci podávame bratskú dlan našim ruským bratom v mene slobody a oslobodenia; pod vplyvom vzniku robotníckeho hnutia u nás a na celom svete budi sa k politickému životu naš brat, ruský robotník a tým istým je položený uholný kameň pod budúcu stavbu obrody a slobody“

— píše na stránkach „Robotniczej spravy“ J. Marchlewski, najvýznamnejší popri R. Luksemburg a F. Dzierżinskym činiteľ SDKPiL. Spečatil tú bratskú jednotu poľského a ruského proletariátu spoločný boj proti carskému útlaku a vlastným vykorisťovateľom v pamätnom revolučnom roku 1905. V tomto boji dôležitú úlohu zohrala SDKPiL.

Roku 1906 na IX. Sjazde PPS nastal v jej radoch rozkol pre hlboké ideologicke rozdiely. Väčšina zložiek PPS, ktoré schváľovali stanovisko ľavého krídla strany — priklonili sa k PPS — ľavici.

Výsledku spojenia SDKPiL a PPS-ľavici, týchto dvoch marxistických, revolučných organizácií poľského robotníckeho hnutia, vznikla komcom roku 1918 Komunistická robotnícka strana Poľska — neskôr KPP, bezprostredná predchodkyňa Poľskej robotníckej strany.

V období medzivojnového dvačasťročia, KPP verná a odovdaná záujmom ľudu, bola jediným skutočným organizátorom boja robotníckych a sedláčských mas o prácu a existenciu, boja s vládou kapitálu a velkostatkárstva ako aj s fašizmom. Boja o nové, slobodné, ľudové Poľsko.

Polštá komunistická strana v rokoch ostrých triedných bojov vychovala tvrdé, nekompromisné

kádre obetavých bojovníkov za spoločenské a politické práva, za socializmus. Z jej radoch vyšli očadení vlasti a robotnícko-sediackej triede — organizátori ozbrojeného boja s okupantom, tvorcovia Poľskej robotníckej strany — Marceli Nowotko, Pavol Finder, Władysław Gomułka a iní.

Nadišiel tragický september 1939. Dobrodružná politika sanácie vydala bezbrannú krajinu napospas hitlerovským útočníkom.

Po troch týždňoch hrdinských bojov vojakov, opustených sanačnou vládou a svojim vojenským velením, po hrdinskej obrane civilného obyvateľstva, do poľských mest, mestečiek a dediniek vkráčili hitlerovské vojská. Vojaci šli do zajatia so sklonenými hlavami, lúčiaci sa s ťažmi zúfalstva s obyvateľstvom, ktoré s nimi bojovalo za slobodu. Tažké boli životné podmienky obyvateľov celého Poľska pod nemilosrdnou hitlerovskou okupáciou... Odveké poľské zeme boli pripojené k Nemecku. Neľudske pracovné podmienky, hladové prídeľy potravín a epidémie. Teror, neustále „lapanki“ na ľudi, revízie, zatknutia a masové exekúcie na uliciach mest a mestečiek. Strašlivé podmienky židovského obyvateľstva izolovaných a natlačených v tzv. gettách. Tragické osudy ľudi vysielaných do vyhľadávacích táborov. Nebezpečie ohrozenia každého, na každom mieste a v každom čase.

V tých ťažkých pre Poľsko podmienkach, od prvých dní okupácie, započalo svojú činnosť proti-hitlerovské odbojové hnutie. Z jednej strany bolo to živelné hnutie poznačené nenávisťou voči okupantom, z druhej však strany toto hnutie od prapociatkov malo vlastnosť organizovanej politickej činnosti. Od prvých dní okupácie, komunistické skupiny a organizácie vznikali na území celého štátu.

Ich útrečným pôsobiskom stala sa Varšava, vyzárujúca z podzemia na celú krajinu nezávisle politické myšlienky a neustúpivú vôle boja ako aj pohídzania voči okupantom.

(Dokončenie na str. 7.)

VŠEDNÝ DEŇ LÝCEUM V JABŁONKE

Jablonka privítala Vášho reportéra krásnym zimným počasím, napriek tomu, že ten istý deň začala sa „úradná“ jar. Okolo ležali veľké závere snehu a z neba zatiahnutého mrakmi bez prestania padalo husté biele páperie. Ľudia nariekali na oneskorený jar a spominali minulý rok keď v tom čase končila sa už jarná orba.

Avšak nezbýval čas na obdivovanie krás oneskorenej zimy, lebo účelom cesty bolo lýceum v Jablonke. Tuna vreľa práca normálnym tempom lebo napriek oneskorenej jari, maturita je stále bližšie a učenia veľa. Lycium v Jablonke je jedinou tohto druha, všeobecno-vzddelávaciou školou v Poľsku, kde v školských laviciach sedí popri sebe mládež poľská a slovenská z terénu Spiša a Oravy, výučba prevádzka sa zároveň v poľskom a slovenskom jazyku. Obidva tieto jazyky môžete počuť cez prestávku na školských širokých a slnečných chodbách. Práve tu, v týchto slovenských triedach, mládež učí sa krásnej slovenskej reči, pozbývajú sa nárečia, ktoré donedávna ešte používala v hovorovej reči.

Na území školy spolunažívanie mládeže dvoch národností je príkladom pekných, realizovaných v každodennom živote zásad internacionálizmu. Spolupráca, kolegialita a vzájomná pomoc — to sú príznačné znaky týchto pomerov.

Tento rok mury školy opustí už po ôsmymkrát skupinka mládež odnášajúca si so sebou spomienky na najkrajšie školské roky. Od školského roku 1954/1955, keď boli odovzdané v tejto škole svedectvá dospelosti prvým trinásťom maturantom, uplynulo už osem rokov. K tohoročnej maturite majú pristúpiť štyridsiati študenti žiaci a žiačky, čo najlepšie dokazuje rozbudenosť potrebu vzdelávania sa medzi mládežou tohto rajónu. Každoročne stúpa počet študujúcej mládeže, každoročne stále viac maturantov ide študovať na vysoké školy rôznych odborov. Doteraz odišlo zo školy 188 maturantov a tento rok ich počet prekročí 230. Niekoľkodesiatok z týchto osôb vrátilo sa po ukončení Pedagogických škôl a učí mládež na dedinských školách na Spiši a Orave, časť pracuje v zielonogórskom vojvodstve. Iní skončili alebo ešte študujú na vysokých školách celého Poľska, o.i. na vysokých školách technických, univerzitách v Krakove, Varšave a Poznani. Absolventi tohto lýcea študujú tiež na Univerzite Komenského v Bratislavе, kde ako vieme majú dobré podmienky a kde majú o nich dobrú mienku. Mnohí z nich, ktorí sa rozhodli pre učiteľské povolanie vzdelávajú sa na pedagogických školách v Katowiciach, Raciborzu a Nowom Sączi. Po-

vzbudená príkladom iných, mládež z Podhala, stále viacej zapĺňa vysokoškolské posluchárne, pokračujúc v štúdiu započatom na lýceu v Jablonke. Je hodno spomenúť, že tento rok z terénu Oravy učí sa v lýceu v Jablonke 130 žiačok a žiakov a zo Spiša 59 z toho 2/3 každej skupiny tvoria dievčatá. Najviac žiakov je z obci; na Orave Jablonka, Zubrzyca Góra, Lipnica Mała a Orawka a na Spiši Nowa Biała a Jurków.

Mienka učiteľského sboru o ich sverencoch je veľmi priazniva. Mládež je usilovná a celkovo veľmi vážne zaobiera sa štúdiom s plným vedomím pripravujúc sa na vyššie štúdia. Najvýznamnejším dôkazom toho sú predsa diplomy získané po niekoľkých rokoch

štúdia, bývalými žiakmi tejto školy. Je to fakt hodný povšimnutia tým viac, ak zoberieme do úvahy zásadný rozdiel rozvojových podmienok mládeže z goralských dediniek, často pozbavených dokonca svetla a sŕsichých stýkov s kultúrnym a ekonomickým životom krajin. Tieto nedostatky je treba nahradíť ambíciou a usilovnosťou a práve tieto vlastnosti charakterizujú tunajšiu mládež. Výsledkom takéhoto postoja sú dobré známky a istota, že výsledok maturitných skúšok bude priaznivý. Nemalú zásluhu majú na tom profesori a vlastníci tuna systém práce. Napríklad mládež z internátu každodenne po obeze zhromažďuje sa na dvojohodinové povinné štúdium dohľadom službou konajúceho profesora. Učitelia zo svojej strany neľeutujú čas, aby okrem svojich povinností poslúžili mládeži pomocou a radou.

Pri zvládnutí látky pomáhajú žiakom dobre vybavené kabiny a pracovne. Síce prof. Jedlička so závisťou hovorí o zariadení fyzikálneho kabimentu a nárieka, že biologická pracovňa je populárna, je však ovesnaná názorovými tabuľami, ktoré zhotovili žiaci, a vitríny sú preplnené učebnými pomocníkmi. Plné svetlých a priestrané školské miestnosti, to je iná výhoda tejto školy.

V suteréne, v pracovni ručných prác, práce s najmladšími. Pohybujú sa pilky, kladivka a dlátku a pod dozorom učiteľa vznikajú exponáty z dreva a kovu vyložené v zasklenených vitrínkach. Obzvlášť pekné sú vystavované v dreve štýlové gazdovské chaty, miniatúrny nábytok a svietniky z plechu, ktoré sú bezcenným materiálom získavaným len „po známosti“. Vo výdajnej pracovni dievčatá naklonené nad šijacími strojmi. Tuna rastú krajčírske talenty, získavajú sa vedomosti, ktoré dôsfajme budúci manželia ocenia.

V peknej telocvični, nie najhoršie vybavenej, vo veľkej miere hospodárskej systémom, vede výučbu nadšený športovec prof. Witek. Šport na Lyciu v Jablonke to je osobitná stránka a o tom trošku ďalej.

V škole pôsobia početné zaujmové krúžky, v ktorých mládež prehľbuje si vedomosti. Z aktuálne pôsobiacich môžeme uviesť literárny zaujmový krúžok, vedený prof. Nižníkom, prírodovedec pod vedením prof. Jedličku, fotografický v ktorom pod dohľadom prof. Madejí mládež zoznamuje s tajomstvami fotografie, majúc k dispozícii vlastnú tmavú komoru. Clemenovia folkloristického zaujmového krúžku vytýčili si o.i. cieľ zbieranie charakteristických pre tento rajón ľudových pohádkov, píslovek atď. Ako aj turistický krúžok, ktorý má pekné spomienky na bicyklové zájazdy po Poľsku. Práca v týchto krúžkoch má určité vplyv na stvárvnanie sa budúciach zaujmov mládeže a výberu smeru štúdia.

Casť mládeže spolupracuje s našou redakciou posielajúc svoje básne, kresby a rôzne informácie o školskom živote a o Ostrave.

Tohoroční maturanti preprádzali väšmu reportérovi už svoje plány, ktoré svedčia o veľkej rozdielnosti záľub a budúcich smere štúdia, avšak o tom budeme písat v budúcom čísle.

Behom prestávky kol. Wanda Lenart — tajomník Školskej organizácie ZMS, hovorí o živote tejto. Má 44 členov, keďže však väčšina členov, sú to žiaci XI. tried, organizácia začína robiť nábor v nižších triedach a značí sa odohrávať v škole dramatického krúžku, ktorý do istej miery zaistil by obyvateľom Jablonky a okolitých obci — isté kultúrne zájazdy. Finančné prostriedky získané z takýchto podujatí budú využívané na organizovanie školských výletov cez prázdniny. Minulý rok členovia ZMS pracovali pri kopaní viac ako 100 metrov odvodňovacej priekopu, tiahnucej sa popri ceste do školy. Tento rok plánujú usporiadanie terénu pri internáte, sadenie kvetov atď.

(Dokončenie na str. 9.)

LUDO ONDREJOV

Rozdával svoj talent i srdce spevom zbojníckych piesní a rozpráviam. Potreboval poslucháčov ako kedysi Ľudoví bardí dávno veku. Písal vlastne z večnej nostalgie po horách svojho detstva. Rozpor medzi živelným životom pod horou a životom v meste nikdy nepreklenul. Do literatúry vstúpil ako veľký chlapec, už tridsaťročný, nepokojujú a nespokojuj, s básnickou skladbou, v ktorej sám seba štylizoval ako buriča, sudcu panujúceho poriadku i ako apoštola nového života, v ktorom Ľudia v bratskom kruhu, rovní s rovnými, sa budú deliť o prácu i chlieb. A búril sa i v ďalších básnických zbierkach v mene chudoby, nezamestnaných, v mene vydelenecov, v mene svojej upracovanej matky, na ktorú neprestal spomínať po celý život.

No zo svojich osobných i myšlienkových rozporov našiel predsa východisko vtedy, keď začal písť — dnes už slávnu knihu, známu už i v mnohých prekladoch — svoju Zbojnícku mladost. To, čo nevládal a nemohol vysloviť vo veršoch, to dokázal vyrozprávať v knihe, v ktorej sa vrátil do svojho detstva, do rodnej chalúpky pod horou.

Začas pracoval v Matice slovenskej, stýkal sa s umelcami a literátmi, ale sám sa v pravom slova zmysle nestal literátom, nezvládol premôcť v sebe presilu živelnosti, toho bohatstva zážitkov, ktoré nosil v sebe od detstva. A mal schopnosť ich obnovovať v tej pôvodnej intenzite a zmyslovej konkrétnosti, ako ich kedysi prijímal. Radosť z obnoveného detstva, ktorú prežíval, dala dielu hodnotu prvého umenia. Jeho Zbojnícku mladost je vzácná, jedinečná kniha. Svet prírody, lesa, zvierat, vtákov a detí je v nej v dokonalom, prirodzenom zopätí. V druhých dvoch dielach, ktoré nadvázovali na Zbojnícku mladost, uplatnil tie črty, ktoré Ľudová tradícia po stáročia vysteplovala v zbojníckych povestach a piesňach a ktoré boli odrazom spontánneho buričstva proti pánom, proti útlaku. Jerguš Lapin z druhého dielu vrchárskej trilógie, syn zbojníka, prežívajúci prvé svetovú vojnu, a Ondrej Simčík, partizán z tretieho dielu, umierači za vec Ľudu v druhej svetovej vojne — to sú postavy tej istej nespútanej živelnosti a buričstva proti nefudskostiam, ako bol Martin Nociar Jakubovce z jeho básnicej prvotiny. Jeho hrdinovia nedochádzajú k poznaniu historického zmyslu svojho konania — ich nepriateľom bolo všetko to, čo rušilo a gniaivilo život Ľudu, a je v tom aj bezprostredne čaro, aj ochrančenosť, ktorú vieme pochopiť.

Literárna forma Ondrejovovo diela má črty neopakovateľnej originality — vložil do nej natoľko sám seba a so sebou i všetko bohatstvo tradícii i reči vrchárskeho Ľudu, že v slovenskej literatúre bude vždy mať miesto jedinečného básnika a prozaika ako i legendárneho rozprávaca.

Dňa 18 marca 1962 zomrel Ľudo Ondrejov

O JEDNOM RÁNE

Ked' noc je veľmi stará
a spánok tvrd obchádza ma,
na matku svoju myslím
a spím.

O jednom jasnom ráne sníva sa mi:
jarabá sliepka trávu zobká,
kurčatá drobné šantia po dvore,
v komore.

A matka moja na schodíku sedí
a do slnka sa pozera,
tráva šušti, volá mi ju, volá
do pola.

(1941)

PRI MOZARTOVEJ ELEGII

Vietor sa vychytí,
od rodných mojich vrchov duje,
preletel tisice mil,
ale tu je pri mne, tu je!

Pozdrav mi nesie od zakvitnutých lúk,
od rodných bratov, robotných rúk,
čo večne tvrdovo pracujú...
Tam kdesi hore,
v čiernej sihlinoj hore,
sivé vtáčky lietajú
a moji rodáci
darmo ma čakajú.

SKAZA POMPEJÍ

A HERKULA

Viac ako 1.800 rokov Ľudstvo si kládlo otázku, kde sa nachádzajú mestá Pompeje o Herkulánum naznačené na starých mapách rímskych leží stále viac zaujímať vedcov, aby konečne v úplne neočakávaných okolnostiach nájsť rozlúštenie.

Jeden z dedinčanov z dediny Resina r. 1710 prehľadujúc svojú studňu, mašiel mramorové stĺpy, ktoré predal neapolským kamenárom. Vykopávky zaujali vládných činitelov z Neapola a pristúpili k hľadaniu, ktoré bolo korunované úspechom — našli cenné poklady, umelecké diela z mramoru, sochy mužov v tógaach a násenné malby. Nikto už nemal pochybnosti, že pod vzniklou v neskôr obdobiaci dedinkou Resina, nachádzalo sa jedno zo stratených miest — Herkulánum. Potvrdením bolo najdenie minohých tabuľ z nápisom Herculaneum.

Nadalej však nič sa nevedelo o tragickom osude Pompejí. Len o päťdesiat rokov neskôr, pri prevádzkach inžinierskych prác, pod horkom Civita, dňa 16. augusta 1763 boli najdené vykopávky, ktoré názorne dokázali, že pod horkom nachádzajú sa dávno zabudnuté mesto Pompeje.

Krásne a kvitnúce mestá, obývané deťmi boha neba a zeme Jupítera ako aj krásneho boha svetla, priažnivca vedy a umenia Apollóna — behom dvoch dní a noci prestali jestvovať. Nad mestom ležiacim pod popolom a stuhnoutou lávou boli neskôr vybudované domy, zasadén stromy a vinnice, vznikli nové osady, rozvíjaj sa nový život. Na osudy Pompeje a Herkulánum sa stále viac zabudalo. Jedine medzi miestnymi sedliakmi zachovalo sa pomenovanie pahorka „Civita“ čiže mesto.

Vykopávky boli prevádzkané behom dvoch storočí chaotickým spôsobom. Len v XX. storočí archeológovia zavadzajúc prísnne vedecké pracovné metódy, úplne objavili Pompeje a Herkulánum, ako aj ustáli tragické osudy miest. A dejiny Pompeje majú svoj pôvod ešte u starozitných Grékov, keď asi 1.200 rokov pred našim letopočtom Eolívia a Jónovia — jedno z najstarších príčeských plemien, vytlačovaní dórskyimi plemenami, vystahovali sa z Grécka a osídliili sa nad Čiernym a Červeným morom.

Čas gréckych plemien zostala na Apeniňskom poloostrove nad týrskym morom. V tej časti južného Talianska pomenovaného Kampaniou, nad neapolským zálivom Gréci miešajú sa z tunajším plemenom Oskov, nanucujú im svoju reč a vysoko postavenú kultúru. Pozdĺž zálivu na úpäti sopky Vezuv vyrastajú Pompeje a neskôr štyri kilometre ďalej na sever rybárska osada Herkulánum. Rozvíja sa rybolov, obchod koreninami a remeslo avšak predovšetkým vino-hradníctvo.

Niekoľko rokov neskôr talianske plemeno Samnitov, ktoré vládlo tiež nad Pompejami prehráva vojnu vedenú s Rímom o hegemoniu nad Italiou v rokoch 343—290 p.n.l. Celá Katalónia spolu s Pompejami a Herkulánum dostáva sa pod nadvládu Rimana.

Obyvatelia Pompejí vidiac výhody spojené s obchodom, bez fažkosti súhlasili s novou vládou.

Po priznani Rimani rôznych autonómnych výhod, mesto stráca charakter rybárskej osady a vzmáha sa obchodus s východom, najmä s Egiptom. Okrem obchodu a remesla Pompeje stále viac sa zamerávajú na vinnice, z ktorých vino, jedno z najlepších v Itálii — nachádzalo vždy ochotných zákazníkov. Avšak hlavným zdrojom príjmov Pompeje stáva sa jej podnebie a poloha, ktoré pritiahujú Rimana na odpočinok.

Uprostred záhrad a vinníc vznikajú ville a paláce rímskych rytierov, senátorov a vladárov. Týmto spôsobom mesto sa stalo klenotom rímskej architektúry. Miesto tehly a kameňa vyrastajú stavby s mozaikovými podlahami, alabastrovými stĺpmi, plnené umeleckými dielami, nádhernými sochami a bronzami.

Za bielymi, mohutnými obrannými múrmami, ktoré obklopujú domy Pompeje tiahnú sa úzké uličky vykladané bazaltom a pozdĺž úzkych, vysokých chodníkov vznikali obchody s majrōznejšími tovarmi, vinárne, hostince, dielne remeselníkov a zájazdy. Uprostred labiryntu ulíc nachádza sa priestrané námestie — fórum zhromaždení Ľudu, obkolesené stĺporadím, monumentalnými chrámami a impozantnými verejnými budovami. Grandiózny vodovodný systém, ktorý dodával vodu do bytov zámožných obyvateľov, známe rímske kúpele, sochy, divadlá, fontány a záhrady vytvorili z mesta luxusné letné stredisko rímskych patríciarov a cisárskej rodiny.

Spomedzi verejných budov vynímala sa mohutná bazilika, sídlo miestneho súdu a ústredie obchodu podľa vzoru dnešnej burzy. Nad všetkými villami týčil sa palác Luciusa Calpurniusa Piso, záta Júlia Cezára, známeho odporcú rímskeho filozófa Cicera, ktorý zahynul zavraždený na rozkaz Marka Antónia rímskeho vodeca a cisárovho stúpenca.

Nad celým mestom vládol štíhy štit stále činnej sopky Vezuva, na ktorého úpäti rozložili sa vinnice a v záplave zelené stáli luxusné ville. Vezuv od nepamäti mlčal a Ľudia zabudli na hrozbu ukrytu vo vnútri polkrytej zelenou hory. Avšak Vezuv bol stále činný, len plyny a paru nahromadené vo vnútri sopky mali príliš malú silu, aby sa dostal navonok.

Prvý hnev sopky na znečudnenie pokoja dal sa mestu pocítiť 5. júla 63 r. p.n.l. Avšak bol to len slabý otrás, hrozivá predpoved. Následkom zemetrasenia, ktoré vypadol výbuch vo vnútri Vezuva časť budov v meste bola poškodená, prestal fungovať vodovod. Škody boli malé a nikomu nenapadlo spojiť ich so susedstvom sopky. Všeobecné sa súdilo, že Ľudia niečim nahevali bohov, ktorí týmto spôsobom prejavujú svoj hnev. O necelý rok neskôr, vo chvíli keď na scéne neapolského divadla popisoval sa pred verejnosťou kochajúci sa v hudbe a speve, ukrutný a schýralý rímsky cisár Néro, ktorému neskôr pripisovali požiar Ríma, náhle nastal hlboký otrás a steny divadla sa rozpadli. Diváci

PÔVOD DOB

Už niekoľko rokov písali sme o tom, že v novotarskom okrese začalo sa hnutie spoločenských podujatí. Toto hnutie sa narodilo v samotných základoch okresu. Na dedinách odreznánych od sveta nedostatkom cest. V chalupkách v ktorých horeli petrolejky. Jedným slovom medzi ľuďmi, ktorí mali dosť minulosti a ktorí túžili žiť po novom. Všeobecne presvedčenie, že len spoločné úsilie môže priniesť výsledky, zvíťazilo pomaly ale iste. Nemohli ho zahatiť celé bariéry nedostatkov. Nedostatkov ktoré boli výsledkom tak objektívnych príčin ako aj byrokracie okresných orgánov. Predsa samotné ruky a materiál vytrhnutý týmito rukami z útrob hôr a strmých lesov — nastačil na vybudovanie cesty, elektrifikáciu dediny, vybudovanie kultúrnej mestnosti. Potreba najprimitívnejších strojov je samozrejmá, potreba priemyselných výrobkov nutná. Chodili delegácie, žiadosti s prílohami, nervy nemohli vydržať. A tiež ako tvrdia v teréne „urážali boha kliačkami“. Vo väčšine prípadov aj okres bol bezradný. Motanica právnych predpisov, spôsobovala, že bolo treba schválenie vojvodstvá a dokonca Varšavy.

Napriek týmto fažkostiam energia záväzkov neklesala. Naopak. Tri roky uplynulo a aké výsledky! Stále väčšie úspechy, konkrétnie čísla spojené s tým. V 60 a 61 roku hodnota záväzkov vyznačila sa čísiom 7 miliónov zlatých. Sam rok 1962 prekročil o 4 milióny kvótu dvoch minulých rokov. Z praktického hľadiska tieto záväzky majú ohromný význam. Zoberme hoci v našich úvahách problém, ktorý v okrese bol príslušenou „príčasou“. Zoberme elektrifikáciu. Rok 1958 — bolo elektrifikované 28%, rok 1961 — 32%. Roku 1963 bude elektrifikované 80% okresu. A predsa k tej kyticke úspechov je treba doložiť školy tisícročia, vodovody, cesty.

Ako je potom možné smierit s týmto prirovnanie novotarského okresu k „Podzakopianskemu Grójcu“, krajine kde „Čert hovorí dobrú noc“. Rozdiellosť, pravda, ohovárka.

V polovici marca okresné orgány pozvali novinárov na tlačovú konferenciu, na ktorej bola reč o tzv. „Novotarskej iniciatíve“. Úvodom svojho prejavu I. tajomník Okresného výboru PZPR súdr. Alfred Potoczek použil sformulovanie o „podzakopianskom Grójci“. Tento Grójec je podvaršavským okresom, ešte stále zaostalým a preto toto príslovie.

Je treba povedať, že je to nielen sebkritika okresných orgánov. Lebo predstavili nám zároveň doterajšie výsledky ako aj plány do budúcnosti. Pročo je potom ešte stále cítiť horkú príchuť pravdy.

Okolo Nového Targu dejú sa udalosti, udalosti hodné XX. storočia. Nowosadeckí experiment, ktorý je známy dokonca v cudzine, priniesol výsledky kultúrneho, technického a sociálneho obnovenia. Zakopianský FIS zmenil hlavné mesto zimných športov, hoci teraz opäť sú viditeľné zmeny na horšie. Na severe rozvíja sa tradičný Krakov s Novou Hutou. Na vsetky tieto strediska — okrem záväzkov — boli vynaložené obrovské fondy. Odhaliačnú od proporcii — zisťuje sa výsledky. A na tomto pozadí, ako preludnený ostrov trčí novotarský okres. Vzhľadom — okresné mesto ešte dnes nepatrí k atraktiám. Dokonca známe „ciuchy“ strátili následkom vlastnej výroby svojú „magnetickú hodnotu“. Flákovanie celku — v iných pomeroch užitočnými — kvetinovými hriadcami alebo pohybnej umelcej hodnoty neonmi — neprifahuje, naopak odrádza. Prechádzajúc križovatkou krajkovskej cesty nikto nezaboačí do lava. Túžobne čaká ešte pol hodiny, aby „si oddýchnut“ v prečudnom sezóne v Zakopanom. Práve tu okresné orgány, na týchto križovatkach, chcú položiť priečradu. Práve o tejto priečrade bude reč v Novotarskej iniciatíve.

Niečo je v tom, že je práve tak a nie inak. Charakter tak Zakopaného ako aj Podhala pred-

urúuje tieto výlučne na turistiku. Správne je tvrdenie súdruhov z Nového Targu, že u nich je veľa krásnych zákutí, nie horších ako tie, ktoré ležia v blízkosti Giewontu. Ale prečo tam nejdú turisti? Skladá sa na to veľa príčin. Aj tradícia, aj snobsvo, neinformovanosť a podmienky. Príklady dalo by sa násobiť...

Turistika, taká ako jestvuje teraz na teréne Nového Targu je neuspokojivá. Do prekrásneho Krościenka prichádza naraz niekoľkotisíc osôb a není pre nich ani len voda. Turisti bývajú v zlých podmienkach, vysoko preplacajú pochybné služby. To, že pijú tuberkulózne mlieko, a gazdovia len preto aby zarobili bývajú v maštali. Niektoré výlety, písala o tom krakovská tlač, ani nevychádzajú z vlaku — pečiatkujú len turistickému sprievodcovovi príkaz k služobnej ceste. Počul som, ako goral hovoril železničiarom:

— Postavte teraz vagón ďalej od lokomotívy, lebo alkohol vybuchne.

Turistický sprievodca má svoje percenta od každého člena zájazdu a ročne zarába niekoľkodesiatok tisícov.

Pozerajúc z tejto stránky na túto otázku, podmienky pre turistiku na Podhale sú podľa. Možno povedať, že turistika v plnom slova zmysle nejestvuje a v týchto organizačných podmienkach ani nemôže jestvovať. Miestne orgány majú obmedzený vplyv a tiež obmedzené možnosti. Peniaze utekajú niekde z okresu a predsa najzáinteresovanejší gazda z terénu stojí pred problémom: — Čo ďalej a ako ďalej?

Široký rozvoj záväzkov vytvára ovzdušie východiska z impasu. Predsa už nie je treba vzbudzovať iniciatívu a len doliať olivu na oheň — oznámil súdr. Potoczek. Lebo oheň už horí. Plán, ktorý bol predložený je úplne realny. A čo je najdôležitejšie, po prve nie je experimentom a po druhé nevyžaduje finančných nákladov štátu. Na dofinancovanie záväzkov národný výbor má päť miliónov zlatých. Je to veľmi málo... Aké východisko vidia novotarskí súdruhovia.

Okresný výbor Fronty národnej jednoty na návrh okresného výboru PZPR rozhodol sa založiť dňa 13. februára t.r. Verejný výbor rozvoja novotarského okresu (Społeczny Komitet Rozwoju Nowotarszczyzny). Celkové pozerajúc výbor má krásne heslo: Nech sa rozvíja a kvitne prekrásna zem novotarského okresu. A najmä? Najmä ďalšia iniciatíva za účelom využitia a výstavby malých zriadení slúžiacich turistike. Iniciovanie prác nad obhospodarením terénov vhodných na turistiku. Bdie nad čistotou a skrášľovaním turistických miest. Zhrubaždovanie verejných finančných a hmotných prostriedkov, vydávanie prospektov, albumov a iných propagančných materiálov. A konečne koordinácia turistického hnutia. Celkové ciele a úlohy majú už krytie v konkrétnych plánoch.

Do r. 1965 vybuduje sa v rámci záväzkov najmenej desať turistických nocľahární, počínajúc takými obcami ako Niedzica, Jablonka, Zubrzyca, Huba, Chocholów, Murzasichle a Małe Ciche. Budú to predbežné stavby pre niekoľkodesiatok osôb, vybudované v blízkosti riek a potôčkov a budú určené pre nie veľmi zámožných turistov a najmä pre mládež. Prostriedky a materiál na stavbu týchto chat, mali by vo veľkej miere vplynnu od rôzneho druhu urbarov a dedinského majetku. Neoborné práce vykonajú obyvatelia a najmä mládež. Široké pole pôsobnosti budú mať aj architekti opracovujúci opakujúco sa dokumentáciu takejto turistickej chaty.

Takéto strediska budú preto malými ústrediami turistiky. Mohli by a mali by okolo nich vznikať kolónie a campingi (domčeky a stany). Vtedy tieto strediska budú zároveň plniť dodatočnú úlohu závodných kuchýň a kultúrnych miestností. Takéto strediska je iste výborným znamením „stop“ tak pre pešieho ako aj motorizovaného turistu.

Co ďalej? Na riekach a potôčikach vzniknú provizórne kúpaliska. Rejon Drág Wodnych mal by vybrať a pripraviť miestá ako aj spracovať zjednodušenú dokumentáciu. A zase prácu by mali dať obyvatelia a podniky, ktoré výberu tieto kúpaliska na tzv. „nedelňanu rekreáciu“. Ďalšie plány, to je stavba kúpeľného bazénu v Novom Targu, zavedenie celokresnej akcie čistoty, kvety a sadenie stromkov v teréne.

Samořejme Novy Targ vyzýva a s radosťou privítia inštitúcie a podniky z celej krajiny, ktoré na tomto teréne budú chcieť investovať. Na stavbu turistických objektov okres dáva najkrajšie terény a každú inú pomoc a výhody.

Tento plán vyžaduje minimum dosť veľkej námahy. A to tak fyzickej ako aj propagančnej. Za účelom propagandy, popularizácie a zhrubaždovania finančných prostriedkov bolo založená Spoločnosť milovníkov Podhala (Stowarzyszenia Miłośników Podhala). Jej hlavným cieľom je podporovanie iniciatívy a činnosti Verejného výboru rozvoja novotarského okresu. Je to krásna myšlienka. Nielen tu na Podhale všade v Poľsku a cudzine je veľa takých, ktorí milujú túto zem. Preto nech jednotia svoje myšlienky a činy pre jej rozvoj.

Videli sme už celú radu príhľašok do tejto Spoločnosti. Sú medzi nimi podniky a súkromné osoby. Hlásia svoju pomoc a peniaze. Jedný tisícce, druhý proše. Avšak všetko to je prílovečnou „pokladničkou“.

S radosťou oznamujeme našim čitateľom, že naša redakcia je čestným členom Spoločnosti milovníkov Podhala. Československá kultúrna spoločnosť z Krakova tiež by mala zapojiť svojich členov a predovšetkým celý obetavý aktív zároveň do celej „Novotarskej iniciatívy“ ako aj do Spoločnosti milovníkov Podhala. Každý obyvateľ „rukou v ruke“ mal by pracovať pre rozvoj svojej zeme, ak chce aby výsledky tej práce vrátili sa k nemu bohatým vejárom úspechov. Ešte raz urobme inventúru novotarského okresu. Písali sme o rozvoji záväzkov. Nie sú preto starosti s tým, že toto hnutie podlahne stagnácii. Ale je hodno porozmýšľať, či sú objektívne podmienky pre plánovanie podujatí? Charakter okresu je turistický a rekreačno-kúpeľný. Turistiku stvára, tvár a rezba terénu, ostré, zdravé podnebie, hustá sieť čistých riek, obrovské množstvo lesov a v nich Národné parky. To je takzvaný plus! A minus? Slabé obhospodárenie terénu, nedostatočná nočľahovostravovacia základňa, ako aj úplne nedostatočná popularizácia terenov Podhala. Nedostatok väčších investícií.

Vidíme ako nedostatky pokrývajú sa s plánmi záväzkov.

A záležitosť treba hovoriť riadupe Kukliński. Ta Pčačit nemoce ľudové mestskej ži ne mocnenia a horo o tom podv m už všetky sú skrýva tajomní Antałowice ibav žriedla — tāto žnosť liečeniu sanatória, atoničnajú — čímá zisku. Avšak adn čítaj zdravý cez Szczawabu tky rozpočet treb hľadí očú, to v Novotarsciat podporu a Súčasné zdroznovala na kladnici. Jelé ptné sily. Ako je taká pude ľudová vládc r văzkov najtried hnutia. Ne utoré napriek fiz vrchu a sk Pod

Na tlačerene vitéľov celo tlače dia. Tak očinite ktorí prešli, ab ako súdr. Niedz Napríklad, ek, k rom pomáhavbe robí, to ale. Jedr že už dávuli c peria bolo zan Tí ľudia sú v sledok ich. Zato, čo je ich ľudia už zrúži mienkach, nes premávky 248 sa ich z miestka každé tri mož stavať niek sa i čo je nové rob Jasné že shto úradných otýkaj sledku tej z most — moskuto sne Podhale sve

KRÁSNÉ

stále ja tur v Znej ú

RÉHO

A ZLÉHO

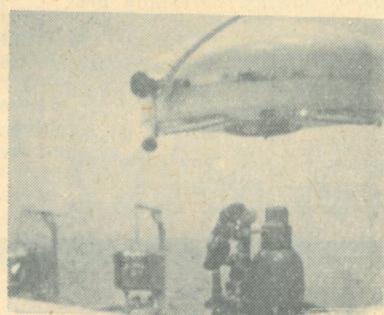
ti radaňo-kúpeľné. Pekne o tom tel. tel. Szczawnica Dr. Pavol. Podhali možno najlepšie lie. X. storočia. Zničené prácou a veľkotomery ako aj iné s tým one. iné mroby astmu atď. Pisali sme bne minulom čísle „Života“. Su inozemstvu využité? Určite nie. Zem istvá ľudový je ich vyráva. Na oly ujavené prebohaté minerálne rca. Sú poklady Borovín, mo. a týto ich predaja. Budujú sa hradobnky veľmi účelné a už za. tiezajšok svoj význam — prinášať na iné peniaze nedá sa prepo. Iných ktorých tisíce prevádzajú sa ce, hoku a iné miestá. To je krá. a je treba povedať, že „dobre mu. Preto všetko, čo je obsiahnuté eje iniciatíve zasluhuje všeobecnú opom. Sídruhovia z Nového Targu že zauahujú ruku k štátnej po. o smě prehlásenie, viera vo vlas. z nej strany môžme podotknúť, ioc ide potrebná a dúfame, že vidie rozbudene a rozvinuté zá. priedky na urýchlenie tohto idú utopénia peniaze a také, ktor. korm. fyziky budú plávať na po. slov. Podhale.

konferencii, pred očami predstav. atváre, previnili sa rôzni lu. álníci ako aj ľudia z dedín, ávej aby rieco slovo o Podhali, c zliedzicy. Hovorili bez čísel. Frak, ktorý je vyučený tesá. na výbave noclahárne. A že iný in. Jedným slovom oznamovali, upali časy, v ktorých páranie dnu zamestnaním ľudí v zime. neviu vidia budúcnosť ako vý. áma. Zatiaľ rozumom objímajú blíz. ich malému svetu. Ale tí najkrúži a to v každých pod. hočies nie tri, ako pred vojnou, S a 24 premávok denne prená. a námesto, a čo je z tým spojené, úty možné z Nového Targu ce. — zia im, že poriadok a všetko treba robí vo svojej dedine. Je et nito snah, správna politika inováky sa stále viac. Vo vý. zitnej záplavy rastie betónový ktor. skutočne spojí už teraz krá. cel svetom.

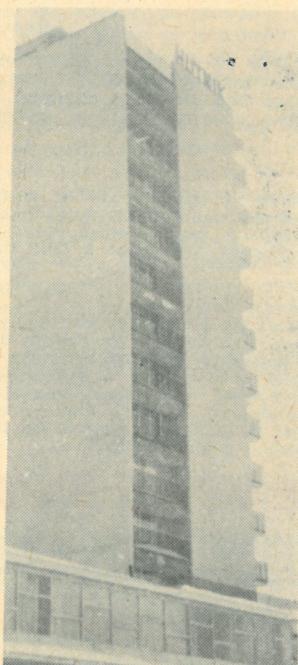
MARIAN KASKIEWICZ

Roku 1958 bolo elektrifikované v no. votarskom okrese 28% obci. Roku 1963 bude už elektrifikované 80% okresu.

jediným predmetom diskusii bol zajtrajšok Podhala. Na celostátejnej tlačovej konferencii zorganizovanej okresom

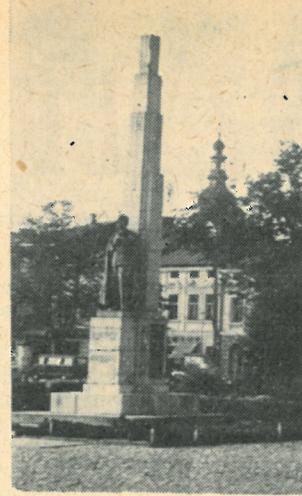
V Szczawnici — rekreačných kúpeľoch liečiacich nemoce XX. storočia každým rokom príbúdajú nové, architektonicky účelné sanatória.

dinky Oravy a Spiša, plné ťudových výrobkov a pamiatok, chcú pítiahnúť tisíce navštěvníkov a to nie len z domova ale aj z Československa.

čo má turistiku Skansenovské múzeum výnej útulné, premalebne položené de-

Z TRADÍCIÍ REVOLUČNEHO ROBOCNIČKEHO HNUTIA V POLSKU (DOKONČENIE ZO STR. 3)

Vo Varšave, už koncom septembra 1939 r. opäť započala svoju činnosť mládežnická, komunistická organizácia „Spartakus“ a začal vychádzať ako jeden z prvých v polskom podzemí, časopis tejto organizácie „Strzaly“.

Pripr. „Spartakusovi“ v rokoch 1939 — 1940 prevádzala svoju činnosť na území Poľska celá rada komunistických skupín bez pomenovania, sústreďujúc vo svojich rádoch hlavne robotnícky aktív a revolučnú inteligenciu. Niektorí z nich začali vydávať v lete r. 1940 vlastné konšpiračné časopisy informačného charakteru — ako „Biuletyn Radiowy“ a „Wieści ze Świata“.

V rokoch 1940-41 nastáva proces zlúčovania komunistického hnutia, ktorý zahrňoval väčšinu jestvujúcich skupín. Na rozhraní 1940/1941 vznikajú vo Varšave dve organizácie Sväz rad robotnícko-sedliackých „Mlot a Sierp“ a „Stowarzyszenie Przyjaciół ZSRR.“ V auguste 1941 roku z iniciatívy študentskej skupiny tzv. „Grupy Biuletynowców“, bol utvorený Związek Walki Wyzwolenie — ZWW, sústreďujúci väčšinu sil varšavskej komunistickej konšpirácie.

Tieto organizácie vyvinuli živú politickú a ideologicú činnosť, navádzajúc spojenie s celou radou skupín a komunistických organizácií v iných oblastiach krajiny — v płockom, rzeszowskom, kieleckom obvode, v Zagłębiu Dąbrowskim, na Silesku a inde. Vydaných vlastné časopisy, sú zástancami spoločného boja všetkých vlasteneckých a demokratických sil Poľska proti okupantom za znovužadobudnutie nezávislosti. Pre vedenie boja s okupantom ZWW povoláva k životu oddelenie vojenské, sabotážné a diverzantské, ktorého veliteľom je Marian Spychalski „Marek“.

V januári 1942 roku, na základe zjednotenia všetkých komunistických skupín a organizácií prevažujúcich svoju činnosť v Poľsku v rokoch 1939-1940, vznikla Poľská robotnícka strana, ktorá započala realizáciu idei, oživujúcej behom desiatok rokov celé pokolenia poľských revolucionárov.

Behom prvej polovice roku 1942 PPR organizáne objala celú krajinu, jednotiac v svojich rádoch všetké revolučné organizácie a skupiny. Už vo svojom prvom programom prehľásení — v januári 1942 — PPR predložila základné heslo, majúce podstatný význam pre štát: boj za národné a spoločenské oslobodenie krajiny na pôde širokej národnnej fronty, sústreďujúcej všetké skutočne národné, vlastenecké a pokrokové sily Poľska. Poukazujúc na nebezpečie vyhľadenia, hroziacie poľskému národu zo strany hitlerovského okupanta, PPR postavilo do popredia svojich programových hesiel ozbrojený boj za nezávislosť krajiny.

Vychádzajúc z analýzy strategického umiestnenia Poľska, PPR poukazovala na to, že základnou úlohou poľskej konšpirácie je spoluúčinkovanie s východným frontom, s bojujúcim na tom fronte Sovietskym armádom.

Cinnosť Poľskej robotníckej strany na území celej krajiny riadi Ustredný výbor, ktorého tajomníkmi boli v. paradi — Marceli Nowotko („Starý“) Paweł Finder („Pawel“), Władysław Gomułka („Wiesław“). Sídlem Ustredného výboru bola Varšava. Tlačový orgán ZWW „Zwycięzcy“ bol pretvorený na orgán KC PPR pod názvom „Trybuna Wolności“.

Od prvých chvíľ PPR pristupuje k organizovaní Gwardie Ludowej — revolučno-demokratickej ozbrojenej organizácii. Prvým šefom hlavného veliteľstva GL bol Marian Spychalski. Partizanské boje vedené GL zahrnuli čoskoro celú krajinu, najmä terény východného, stredného a južného Poľska. Ozbrojený boj s okupantom viedla GL v operej o veľké lesné územné celky a pomoc mestného obyvateľstva ako aj v mestách a mestečkach, najmä vo Varšave a na Silesku.

Dôležitú úlohu v činnosti PPR a GL na území celého Poľska zohrala revolučná mládež, sústredená v samovzdelačiacich skupinách. Činne a aktívne sa zúčastňovala kolportovania konšpiračného tlače PPR a GL, partizanských oddielov a bojových skupín GL. Z iniciatívy KC PPR táto mládež bola zjednotená v revolučno-demokratickej organizácii, ideologickej a organizačne spojenú s Poľskou robotníckou stranou — Związek Walki Młodych. Predsedami Ustredného výboru ZWW boli: Hanna Szapiro-Sawicka („Hanka“), Jan Krasicki („Kazik“), Zofia Jaworska („Danka“).

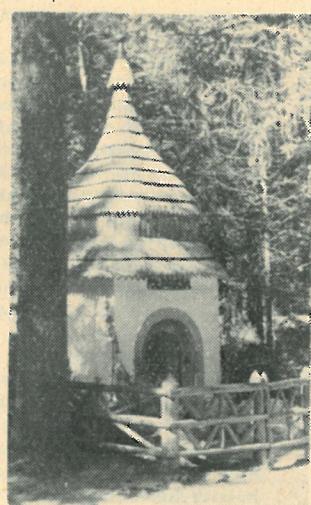
Poľská robotnícka strana bola hlavnou organizačnou silou ľudovo-demokratickej politickej reprezentácie Poľska — Krajovej Rady Narodowej a odohrala zásadnú úlohu v organizovaní demokratickej ozbrojenej moci — Armie Ludowej a ľu rovjaného masového ozbrojeného boja.

Na prvom plenárnom zasedaní KRN vo Varšave, v silvestrovú noc z 31. decembra 1943 r. na 1. januára 1944 bola schválená rada dekrétov zásadného politického významu o dekrét o utvorení konšpiračných národných výborov ako aj o utvorení Armie Lučnej podriadenej KRN.

Roku 1944 na území Poľska, v okupovaných mestách, okresoch a obciach vzniklo viac ako 300 konšpiračných národných výborov. V lete 1944 r. partizanské oddiely a vojenské posádky počítali viac ako 50 tisíc vojakov bojujúcich s okupantom.

Poľská robotnícka strana, ktorej idee od niekoľkých rokov menia tvár našej krajiny, využívajúc bohaté skúsenosti a skutočne bratskú pomoc Komunistickej strany Sovietskeho svazu, vyviedla Poľsko z najstrašnejšej porážky na cestu rozvoja aký nestretávame v jeho dejinách. Vytvorila základy jeho najkrajšej budúcnosti. PPR ukončila tiež, trvajúce niekoľko desiatok rokov roztriatestie jednoty poľského robotníckeho hnutia. Rok 1948 konečne spojil dve marxistické organizácie PPR a odrodenú PPS v jednú Poľskú zjednotenú robotnícku stranu, ktorá pokračuje vo veľkom diele, započatom svojimi revolučnými predchodcami.

JE PODHALANSKÁ ZEM

SKLADACKY

Zábavka pre deti?

Nie však tentoraz!
Už oddávna skladacky slúžia nielen na zábavu, ale pestujú aj predstavitosť. V tom je ich hodnota.

Je veľa rozličných druhov skladackiek a aj medzi našimi problémami sa kedy tedy zjavila úloha na skladanie. Teraz sme pre vás vybrali originálnu vietnamsku skladacku TRI UAN. Obsahuje 7 „kociek“ rozličného tvaru (5 druhov — 3, 4 a 6, 7 sú zhodné). Z týchto možno zložiť veľké množstvo rozličných obraz-

cov. Na našom obrázku (1) je skladacka zložená od tvaru obdĺžnika (polovica skutočnej veľkosti).

A teraz sa pokúste zložiť tieto nie veľmi komplikované obrázky (a, b, c). Vždy musíte použiť všetkých 7 „kociek“.

DVE SLOHY

Či som ja? ... hla sa sputujem —
kto ma chce, kto ma z vás?...
Ty si sa ozval národ môj,
nuž tvoj som, tu ma máš!

Ku tebe musím: tahá ma
synovská povinnosť,
ačeráve takých, túto čo
zavrhl, jesto dosť.

(Treba uhádnuť, z akéj básne sú vybrané tieto dve slohy a meno autora tejto básne).

SLOVENSKÉ ĽUDOVÉ HÁDANKY

1) Po hlate ma bijú, pod kamene dažú; cez vodu a oheň prejdem; nožmi ma režú, a predsa celý svet živím.

2) Po šírom mori sa točí, ani mak sa nezamocí; hvízda, a pišťalky nemá, počuje ho i púšť nemá.

3) Nežieja, a predsa chodí a človeka dobre vodi!

4) Kto ju robí, nechce ju; kto ju káže robiť, nepotrebuje ju; kto ju potrebuje, nevie o nej!

KRÍZOVKA PRE DOBRYCH BIOLOGOV

Zvisle: a — druhá časť tajničky; b — známy zástupca pavúkovcov; začiatok „ampéru“; hiboký mužský hlas; Urban, Irene, Duro; d — veľký vták živiaci sa zdochlinami; rastlina teplých krajov; iniciaľky Emila, Adama, Cyrila; e — prvá časť tajničky; f — „dakar“ bez samohlášok; najužitočnejší hmyz; pulz srdca a tepien; g — zvuk somára; zimný spevavý vták; h — menšie ryby; olejnáta rastlina; ch — krásne voňajúci kvet; Vodorovne: 1 — záhrada s ovocnými stromami; 2 — základná stavebná jednotka rastliny — tela živočicha; 3 — najmäksšie perie; 4 — dokument pri prechode hraníc; člen kmeňa Inkov; 5 — „u“ medzi rovnakými spoluhláskami; ozdobný domáci kurovity vták; domčeky pre včely; 6 — liečiace rastliny; 7 — tri rovnaké spoluhlásky; konie slova „Volge“; osobné zámeno; 8 — odvážne; 9 — ženske osobné zámeno; 10 — ludové mužské meno; včeli výrobok; 10 — druh austriáckeho pŕstroja; jednoduchý prístroj na zachytávanie; 11 — časť kvetu, kde sa tvorí semeno; 12 — užitočný vták v sadoch; 13 — kozol.

Spomedzi tých, ktorí správne uhádnu 4 slovenské ľudové hádanky, zistia meno spisovateľa a názov básne z úryvku dvoch slohov, správne vylústia krížovku s tajničkou a všetko nám zašú do konca majú na adresu: Redakcia „Život“, Warszawa, Al. Jerozolimskie 37, vysújeme dve knižné odmeny.

Po vylúštení nejšej krížovky vám vyjde v tajničke meno slávneho českého vedca, známeho v celom svete.

ROZLUŠTENIE HÁDANIEK ZO 4. ČÍSLA „ŽIVOTA“

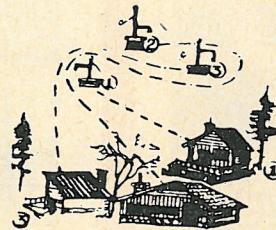
1. Dve kolečka. Väčšina čitateľov hádala, že sa otočí trikrát, ale v skutočnosti je to štyrikrát.

2. Je to možné? Bola to matka, dcéra a vnučka.

3. Tri otázky. 1. P. P. Rubens — 2.

F. Goya — 3. Vincent van Gogh.
Na fotohádanke sú medvede a mladé levičatá z varšavského ZOO o ktorých sme písali v minulých číslach.

Knižné odmeny za správne odpovede vylosovali:
Ania Z. z Nového Targu
Bozenka K. z Kudowy
Helena Sviertek z Pekelnika

FILMOS
CENTRALA FILMÓW OSPIĘTAWOWYCH
PRZEDSIEBIORSTWO PAŃSTOWE
ODDZIAŁ KRAKÓW
KRAKÓW, SMOLEŃSK 2

Redaktor Naczelny
Czasopisma Społecznno-
Kulturalnego „Život“
Warszawa
Al. Jerozolimskie 37 — I p.

Kraków, dnia 11.04.1962 r.

W odpowiedzi na pismo Wasze z dnia 10.03. br. L. dz. 97/62 do Wytwórni Filmów Oświatowych w Łodzi a następnie przesianego nam przez „Filmos“ — Centralę Filmów Oświatowych w Warszawie, zawiadamiamy uprzejmie, że film pt. „Na Polskiej Ziemi“ (Filmowy przegląd oświatowy Nr 7/61) został przekazany do eksploatacji kinu półstałtemu w Niedzicy (Spisz) powiat Nowy Targ. Wymienione kino obsługuje ludność zamieszkałą w Łapszach Wyżnych, która będzie mogła obejrzeć film nakręcony przy jej udziale przez W.F.O. w 1961 r. (Powitanie wiosny „gaik — maik“).

Film powyższy jest rozpowszechniany jako bezpłatny dodatek oświatowy do filmu fabularnego w czasie od 8.04. do 16.04. br. Sądzimy, że Wasi Czytelnicy z Łapsz Wyżnych tym razem będą w pełni zadowoleni z zaspokojenia zrozumiałej ciekawości, jak też Waszej skutecnej interwencji w tej sprawie.

Dyrektor
(-) Stanisław Rudolf

Dziękujemy za załatwienie postulatu naszych Czytelników i prosimy o wyświetlenie filmu na Orawie.

Redakcja

Nakoľko ešte nepoznáme výsledky XV. Pretekov mieru Berlin — Praha — Varšava, našou fotografiu priopomíname Vám výfaza XIV. Pretekov mieru — sovietského pretekára Melichova.

Výsledky tohoročných Pretekov mieru uverejníme v budúcom čísle.

RADY • PORADY • RADY

WETERYNARZ

Przez umiejętne i racjonalne żywienie zwierząt, człowiek może w dużym stopniu wpływać na poprawienie ich zdrowotności i produkcji. Żywień oraz sama pasza wymaga przestrzegania pewnych zasad higieny. Nieumiejsciwione i niehygieniczne żywienie jest bowiem bardzo często przyczyną chorób, a nawet śmierci zwierzęcia. W żywieniu zwierząt należy przestrzegać scisłe ustalonionego porządku dziennego. Dawki dneenne pokarmu powinny być równomiernie rozłożone na cały dzień. W dawkach tych należy mieszać zawsze różne grupy pasz: treściwe, soczyste i objętościowe, a w lecie zielonki. Podczas zdawania najpierw należy skarmić pasze treściwe (zboże, otręby); potem soczyste (okopowe i zielonki), wreszcie objętościowe (siemiony i siano). Pojenie winno odbywać się 2–3 razy dziennie przed zadaniem pasz objętościowych.

Nie wolno skarmić pasz zanieczyszczonych i zepsutych. Na pasze zepsute szczególnie wrażliwe są końskie oraz młodzież, u których powstają cięziekie choroby przewodu pokarmowego, biegunki itp. Okopowe, tj. ziemniaki, buraki powinny być przed skarmieniem opłukane z ziemi i piasku.

U bydła bardzo częstym schorzeniem są tzw. ciąć obce w żołądku, takie jak gwoździe, druty. Przedmioty te mogą przebić się przez przepiórki i uszkodzić serce. Stwierdzenie ciąć obcych w żołądkach bydła świadczy o zlej higienie zadawanych pasz, o braku porządku w gospodarstwie.

Karma winna być zawsze świeża i przerządzana, szczególnie dotyczy to karmy wilgotnej, gdyż w okresie letnim szybko kwaśnieje i staje się szkodliwą dla zwierząt. Skarmiąc zielonki, nie wolno kosić ich na zapas, gdyż trzymane w kopach zagrzewają się, a zjedzone następnie przez zwierzęta wywołują wzdęcia i biegunkę.

Temperatura karmy powinna być zawsze letnia, ani zbyt gorąca, ani zbyt zimna, winna ważyć się w

granicach 10–15 stopni. Znacznie częściej hodowcy zadają karmę za zimną. Pasze zimne, szczególnie zamazanie wywołują przewlekłe schorzenia żołądka i jelit, trudno leczalne.

Gwałtowne zmiany w żywieniu źle wpływają na zdrowie zwierząt. Przykładem tego są częste wypadki wzdęcia u krów, które przechodzią z żywienia obozowego na lato i pierwszy raz dostają się do koniczyny. Z reguły, nagle przejście na karmę zieloną wywołuje uporczywe biegunki. Dlatego też wiedząc o tym, wszelkie zmiany w żywieniu należy przeprowadzać powoli i stopniowo, aby organizm zwierzęcia miał czas do przyzwyczajenia się do nowej karmy.

W hodowli należy zwrócić szczególną uwagę na niezadawanie zwierzętom świeżą omłocene gniazda i świeże zebanego siana. Zarówno siano jak i gniazdo muszą przez okres 6 tygodni „wytopić się“ i dopiero wtedy nadają się do skarmiania.

Pod względem higienicznym poważna rolę w żywieniu zwierząt przypada pastwisku. Zwierzęta znajdują tam karmę soczystą, bogatą w białko, sole mineralne i witaminy. Poza tym, nie do pogardzenia są takie czynniki jak ciepło, słońce, świeże powietrze i ruch. Pastwisko wpływa korzystnie na zwiększenie przyrostu wagi żywnej, produkcji oraz zdrowotności zwierząt.

Dr H. MACZKA

MLADÝM
GAZDINKÁM

Studený, varený, postrhaný zemiak pridaný do cesta, nahradí 1 vajec.

Teply koláč z rúry rýchlo pretrije čerstvým rozpečeným maslom: dostane krehkú kôru.

Zrazené mlieko môžete použiť na omelety alebo na palacinky.

Múku pred použitím presejte, bude ľahšia a pečivo chutnejšie. Múku odvážte až bude preosierta.

Ak sa popálite, chráňte sa pred vodom! Majte v kuchyni vždy poruke olív-

Prinášame Vám niekoľko jarných noviniek. Aké látky sú moderné? Skutočná vlna a skutočný hodváb.

Okrem týchto sú módné plátené látky. Veľmi moderné sú kabáty typu „Redingote“ t.z. ľahko dopasované v pásе a dolu rozšírené.

Tento rok každá elegantná žena nosí kostým od rána do večera. Kostýmy majú klasický strih s mierne dopasovaným kabátikom a ľahko pošironenou sukňou. Záhyby na sukni môžu byť zažehlené.

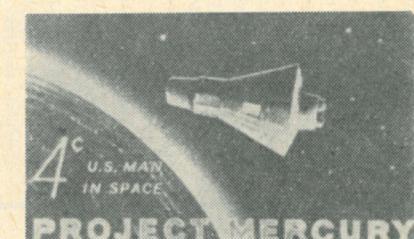
Kostým nosíme blúzky, ostatné veľmi moderné tuto sezónu. Moderné sú blúzky z farebných látok, vzorkovaných a bodkovaných, bez golierov len s rôznymi viazakami a bez rukárov.

Na denne nosenie sú veľmi moderné dvojdielné šaty (garsonki) elegantné a praktické. Sukňa týchto sú pošironené alebo skladané, krátke kabátiky s opaskami. Veľmi moderné sú dvojfarebné šaty.

Módné farby: biela, zelená, ako novinka prelomená červená a ružová, opäť je módná modrá farba všetkých odieňov.

Frizury na jarnú sezónu sú krátke, mierne skúčavené, vlasy sčesané na jednu stranu.

FILATELISTYKA

ŽIVOT

CZASOPISMO SPOŁECZNO-KULTURALNE

Czechosłowackiego Stowarzyszenia Kulturalnego. Redaktor Naczelny — Adam Chalupec, z-ca red. nacz. — Marian Kaszkiewicz, redaktor graficzny — Danuta Kuraho, redaktor techniczny — Jerzy Nocuń. Redaguje Kolegium.

Nadesłanych rękopisów, fotografii i rysunków Redakcja nie zwraca.

Wydawca: Wydawnictwo „PRASA KRAJOWA“ RSW „PRASA“ Warszawa ul. Wilejska 12 tel. 824-11. Adres Redakcji: Warszawa Aleje Jerozolimskie 37 I p. tel. 21-15-41. Zamówienia i przedpłaty na prenumeratę przyjmują do dnia 15 ostatniego miesiąca poprzedzającego kwartał urzędu pocztowego. Wpłate należy dokonać na konto PKO nr 1-6-100020 CKPiW „Ruch“ Warszawa ul. Srebrna 12. Ceny prenumeraty: półrocza zł 6,—, roczna zł 12.—. Prenumerata za granicą jest o 40% droższa. Zamówienia ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuję Fiuro Kolportazu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch“ Warszawa, ul. Wilcza 46 nr konta PKO 1-6-100024, nr tel. 849-58. Egzemplarze zdezaktyualizowane można nabierać w CKPiW „Ruch“ Warszawa ul. Srebrna 12.

Oddano do składania 1.IV.62 r. Podpisano do druku 10.V.62 r.

Druk. Zakłady Graficzne RSW „Prasa“ Warszawa, ul. Smolna 12. Zam. 687.

